

LUTTABULATURER I SVERIGE

6. Stiftelsen Musikkulturens främjande, Stockholm

SUMMARY

The series "Lute Tabulatures in Sweden" continues in this issue with a description of two manuscripts found in a private Swedish library. The Foundation for Cultural Music Promotion holds, among other music works, two manuscripts with French tabulatures.

The first, which has twelve pages of tabulatures, contains music of Ennemond and Denis Gaultier. Facts on the manuscripts origin are unknown, but it is believed that it was written in the last decades of the 17th century.

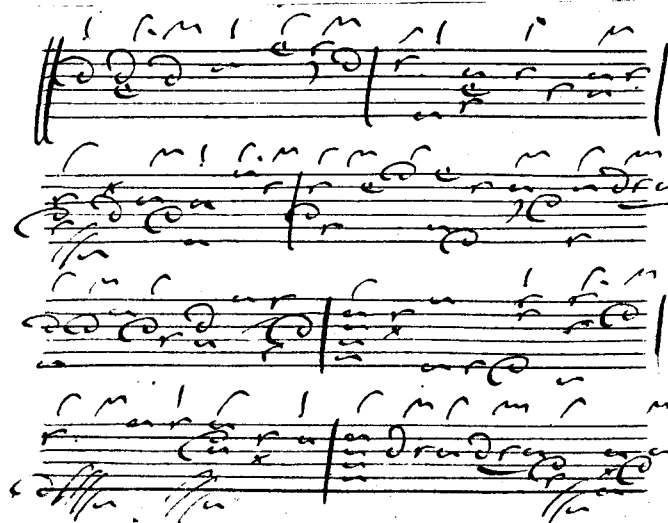
The second manuscript is extensive. Approximately 20 partitas or suites and more than 50 separate movements. Many of the movements have the phrase, "Auth ig", (author unknown). The other movements have definite composers and a line of names are represented. This manuscript is not exactly dated, but certain clues show its origin to be somewhere after 1755.

Kenneth Sparr has, in earlier issues, presented information on manuscripts found in the following libraries:

Skoklosters Castle Library —	Oct. 1975
University of Uppsala Library —	April 1976
Museum of Music in Stockholm —	Oct. 1976
Norrköpings City Library —	April 1977
Kalmar County Museum —	Oct. 1977

Stiftelsen Musikkulturens främjande förvaltar den kanske främsta privata musiksamlingen i Sverige, hopbragt av kapten Rudolf Nydahl. I denna samling finns också två luttabalaturer i handskrift. Ernst Pohlmann hänvisar i sin *Laute — Theorbe — Chitarrone* till en av dessa tabulaturer, men hans uppgifter är missvisande. Handskrifterna saknar signum.

Gemensamt för handskrifterna är att de båda utnyttjar det franska tabulatursystemet och tillämpar "barockstämmningen" för den elvaköriga lutan. I övrigt är de av synnerligen olika karaktär. Den ena är i litet format med ett fåtal hastigt nedskrivna satser medan den andra är i stort format, mycket innehållsdiger och vackert skriven. Vid den första anblicken förefaller den sistnämnda mest intressant, men skenet bedrar. Jag vill påstå att den till det yttre anspråkslösa tabulaturen från musikalisk synpunkt är den värdefullaste av de två. Den omfattar 67 fol. (= 134 sidor) och varje sida innehåller fyra system. Tyvärr har endast 12 sidor utnyttjats för musik, men dessa är å andra sidan desto intressantare. De innehåller nämligen musik av Ennemond och Denis Gaultier. Först har vi Ennemonds populära courante "Le canon" (fol. 1^v—2^r), som förekommer i många andra källor. Vänder vi sedan blad finner vi Denis courante "La Chanpré" (fol. 2^v—3^r). Den har en nästan

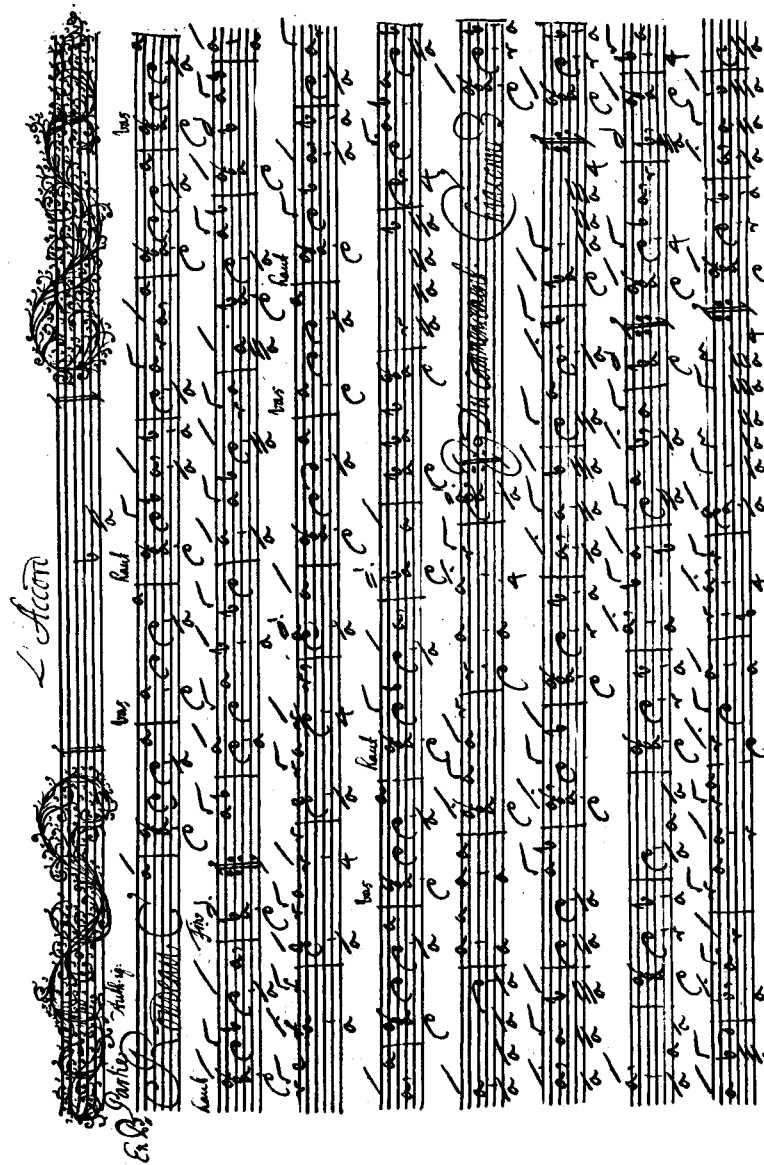

Stiftelsen Musikkulturens främjande, luthandskrift i litet format, fol. 63^v och 64^r, "Allermande Contrapartie" (till Denis Gaultiers *Tombeau de Monsr de Lenclou*).

exakt motsvarighet i handskriften "Recueil des plus belles pieces de lut" (Manuscrit Mille-ran, Paris, Bibliotheque Nationale). En variant finns också i Denis Gaultiers "La Rhetorique des Dieux". Ytterligare en courante av Denis finns på fol. 3^v—4^r och en motsvarighet finnes i den tryckta tabulaturen "Pieces de Luth", utgiven av Denis Gaultier omkring 1670, här visserligen mer omsorgsfullt utarbetad och försedd med variationer. Så långt är vår handskrift inte särskilt uppseendeväckande. Ytterligare kan noteras att ingen av satserna hittills är försedd med vare sig kompositörens namn eller formbeteckning. Det mest intressanta finns på de allra sista sidorna i handskriften. Fol. 63^v—64^r innehåller en "Allemande Contrapartie", alltså en andra lutstämma i en duett. Skribenten har också underlättat identifieringen genom att ge första takten ur första stämman, vilken visar sig vara Denis Gaultiers "Tombeau de Monsr de Lenclos". De nästa två sidorna (fol. 64^v—^r) innehåller en "Contrapartie Sarabande", som trots att de tre första takterna anges för första stämman ej gått att identifiera. Den "Contrapartie" som saknar formangivelse och finns på fol. 66^v—67^r visar sig vara en andrastämma till couranten "Le canon", vilken ju finns på annat håll i handskriften. Två olika handstilar kan urskiljas. Den första är tydlig och vacker och påminner mycket om stilen i Gaultiers tryckta tabulaturer. De tre solo-couranterna är skrivna med denna stil. Den andra stilen är grötigare och verkar snabbt skriven, men är fullt läsbar och har använts till "kontrapartierna". Tyvärr vet vi ingenting om denna handskrifts ursprung, men gissningsvis kan den dateras till 1600-talets sista decennier. "Kontrapartierna" är vad jag kan finna unika och är goda tillskott till den annars ganska magra duettlitteraturen under denna period. Vi känner till andra duetter av både Ennemond och Denis Gaultier, vilka alltså kan vara upphovsmän till våra "kontrapartier"!

Den andra handskriften omfattar 79 fol. (= 158 sidor) varav 69 sidor (fol. 1^r—11^r 20^v—23^r, 47^v—59^r och 65^v—72^r) innehåller musik. På varje sida finns nio system och utrymmet är väl nyttjat. Handskriften är mycket enhetlig, både musikaliskt och utseendemässigt. En handstil är genomgående och stor omsorg har lagts vid att göra boken vacker. Samlingen innehåller drygt 20-talet paritor eller sviter och drygt 50-talet separata satser. Sviterna är varierande vad gäller omfattning, från två till åtta satser. En av de längre sviterna innehåller t. ex. följande satser: Overture — Bourre — Aria — Menuett — Trio — Spanioletta — Gigue. I regel anges såväl takt- som tonart. Dynamiska beteckningar förekommer ganska rikligt, visserligen inte särskilt nyanserade ("haut" och "bas"), men dock. Som sig bör finns också tecken för ornament (drill, förslag och "separé").

Vid många av satserna anges "Auth ig", en förkortning för Autheur ignotus, d. v. s. okänd kompositör. I några fall är dock kompositörernas namn klart uttalat: Thielli, Finger, Rumpelnik, Melante, Wiland, Smigelsky, Richter, Jean Zachau, Martin Prantl och Tobia. Finger kan möjligen vara identisk med Gottfrid Finger (1660—1730), mährisk tonsättare verksam i England, Tyskland och Österrike. Melante är ett anagram för Georg Philipp Telemann (1681—1767), inte alldeles okänd får jag hoppas. Hans namn är förknippat med lutan också i några andra sammanhang. I Telemanns "Der getreue Musickmeister" (1728) finns musik av både Weiss och E. G. Baron. En luttatulaturhandskrift i Warszawa (med signum Rps Mus 60/1—2, Mf. 2001 a—b) innehåller åtminstone två lutduetter (bearbetningar av triosonator) av "Melante". Här finns också ytterligare samband med "vår" handskrift. Några andra kompositörsnamn är gemensamma: Thielli, Prantl och Richter. Tyvärr har jag inte haft tillgång till Warszawa-handskriften för jämförande studier. I E. G. Barons bok om lutan omnämns en (Philip) Wieland, "som komponerade många Overtüren". Jean Zachau kan möjligen vara identisk med Johann Adam Zachau, "Ratsmusik" i Lübeck, och död 1717. Martin Prantl (Prandl eller Pran-

Stiftelsen Musikskulturens främjande, luthandskrift i stort format, fol. 47^v "Rondeau" och början på "Chiaconne" ur Partie En B. Autheur ignotus"

del) var omkring 1710 kapellmästare i Breslau.

Datering av handskrifter är alltid vanskelig. I detta fall har vi emellertid en notering, som kan ge en ledtråd. På en sida förekommer efter en passépied uttrycket "Lament de General Oxenstirn". Kan det månhända röra sig om en "klagan" över Axel Gabriel Oxenstiernas (1679—1755) död? Han vistades under flera år i Tyskland, Österrike och Italien och fick generalmajors avsked 1723. Ifall min gissning är riktig kan handskriften dateras till efter 1755. Det musikaliska innehållet tyder också på en ganska sen tillkomst och på en nedgångsperiod för lutan. Musiken är överlag tunn, steril och ointressant, även om några satser är spel- och hörvärda. För uppgifter om handskrifterna är jag skyldig Jan Olof Rudén och Anthony Bailes ett tack.

Kenneth Sparr

SGLS TABULATURSERIE

OCH "Lathund för lutaintresserade" kan rekvireras från Kenneth Sparr, Milvägen 8, 820 20 Ljusne. Tabulaturserien omfattar följande blad:

1. Prelude, Sarabande och Menuet för barockluta. Fransk tab.
2. Padoana ur Intavolatura de livto av Iulio Casare Barbetta. Italiensk tab.
3. Padoana seconda ur Intavolatura de livto av Iulio Cesare Barbetta. Italiensk tab.
4. Fantasia X ur El Maestro av Luys Milan. Italiensk tab.
5. Preamel, Welscher tantz mesa och Hupffauff ur Ein newgeordnet künstlich Lautenbuch. Tysk tab.
6. Go from my Window (John Dowland) ur Jane Pickerings lutbok. Fransk tab.
- 7—8. A Treble and Ground (John Johnson) och A Pavin ur Jane Pickerings lutbok. Fransk tab.

Tabulaturserien kostar 1 kr/blad samt "Lathunden" 2 kr/st (självkostnadspris). Beställning skall åtföljas av betalning i form av frimärken. Bifoga 1 kr i frimärken för portokostnad.